

מדינת ישראל
משרד המשפטים
פרקליטות המדינה
מחלקת עררים

ד' אלול תשע"ט
04 ספטמבר 2019
מספרנו: 1929/17/14

לכבוד
גב' נורית ליטמן, עו"ד
המשנה לפרקליט המדינה (תפקידים מיוחדים)

הנדון: בג"ץ 1252/19, גנאם ואח' נ' מפקד מחוז ש"י ואח'
עתירה כנגד ההחלטה על דחיית ערר 1292/17
סיכום ראיות וחוות דעת

תמצית התיק

1. עניין העתירה הנדונה בתלונות העותרים (העוררים), תושבי כפרים הסמוכים למאחז "חוות גלעד" בשומרון, כי בוצעו פלישות למקרקעין שבבעלותם, ייתכן על-ידי תושבי המאחז, וכי במסגרת פלישות אלו הוקמו מבנים, נעקרו עצי זית ו/או בוצעו הכנות להקמת גדר או סלילת כביש באדמותיהם. תיקי החקירה שנפתחו בעקבות תלונות אלו, פל"א 183751/09, 187813/09, 264226/09 ו- 534578/13 (שומרון), נסגרו על-ידי משטרת מחוז ש"י, וערר 1292/17 שהגישו העוררים כנגד ההחלטות על סגירת התיקים, נדחה על-ידי הח"מ. העתירה הנדונה הוגשה כנגד ההחלטות על סגירת התיקים ועל דחיית הערר, בדרישה לפתוח את התיקים מחדש, בין היתר כדי שהרשויות המוסמכות במנהל האזרחי יקבעו אם המקרקעין הנדונים אכן שייכים לעותרים.
2. בעקבות החלטתה של המשנה לפרקליט המדינה (תפקידים מיוחדים), עו"ד נורית ליטמן, ולשם גיבוש תגובת המדינה לעתירה, אסכם להלן את חומר החקירה בתיקים אלה, בתוספת חוות דעת קצרה.

סיכום החומר

- תיקי פל"א 183751/09, 187813/09 ו- 264226/09 (שומרון)
3. שלושת תיקים אלה נחקרו במשותף. אסכם להלן את הראיות בכל תיק, וכן את פעולות החקירה המשותפות שבוצעו וההחלטות שניתנו.

4. יוער, כי תיקי פל"א 183751/09 ו- 187813/09 המקוריים הועברו אליי על-ידי המשטרה; עם זאת התברר, כי תיק פל"א 264226/09 בוער לאחר החזרתו למשטרה, עם מתן החלטתי בערר. קיבלתי מהמשטרה שחזור של החומר בפל"א 264226/09 (על-בסיס החומר הסרוק במערכת המשטרתית הממוחשבת), יחד עם יומן המסמכים הממוחשב של התיק. בדיקות שערכתי, בין יתר מול הטענות שהועלו בעתירה והחומר שצורף אליה, העלו לכאורה כי קיבלתי את מלוא החומר הרלבנטי.
5. פל"א 183751/09: ביום 14.5.09 התלונן מר אברהם מוצטפא גנאם (עותר 1), כי הנו תושב הכפר תל והבעלים של חלקה בגודל 84 דונם הנמצאת "בתוך... החלק הצפוני של חוות גלעד". בתחילת תלונתו הוא טען, כי ביום 30.4.02 "בנו בתים על האדמות שלי", אולם בהמשך הוא הבהיר כי בתים אלה נבנו במקום שאינו שייך לו, אם כי לאחרונה הוקמו שלושה בתים וסככה, ונסלל כביש, באדמות שלו. העותר אישר, כי: "ידוע לי שעל לי לפנות למת"ק על מנת להמציא אישור על בעלות הקרקע".
6. יוער, כי בתיק אין כל תמונות או תיעוד של הבתים, הסככה או הכביש אשר לטענת העותר הוקמו/נסללו באדמותיו.
7. מיד עם פתיחת בחקירה, ביום 17.5.09, פנה חוקר משטרה ליחידת הממונה על הרכוש הממשלתי והנטוש במנהל האזרחי (המכונה "האפוטרופוס") בשאלה, אם הקרקע הנדונה הנה בבעלות העותר. מאז ועד היום לא התקבלה תשובה לשאלה זו – לא בעניין עותר זה, ולא בעניין העותרים הנוספים, כפי שיובהר להלן.
8. להוכחת זכויותיו בקרקע הגיש עותר 1 למשטרה מסמך ממחלקת מס רכוש ברש"פ, הכתוב בערבית; תצלומי אוויר, עליהם מודפס "האדמות המוקפות באדום שייכות למתלונן, מלבד המובלעות בכחול השייכות לאדם אחר" (לא צוין מי רשם קביעה זו בעניין הבעלות, ועל בסיס אלה נתונים), ומסמך מקמ"ט מיסים במנהל האזרחי, עליו כתוב: "אזהרה: הרשומים בספרי מס רכוש אינם כשלעצמם ראיה לבעלות הרשום בנסח". יוער כבר עתה, כי אזהרה דומה מוטבעת על כל מסמכי מס רכוש של המנהל האזרחי שהוגשו בתיקים אלה.
9. פל"א 187813/09: ביום 17.5.09 התלונן מר גנאם אבו עזידה (עותר 2) כי הנו תושב כפר תל, בבעלותו חלקת אדמה ממערב לחוות גלעד הנטועה בעצי זית, אותם הוא מעבד בעונת המסיק בתיאום עם הצבא, מאחר שללא תיאום הוא אינו יכול להגיע לאדמותיו. לדבריו, לפני כשבוע הוא צפה מרחוק לעבר אדמותיו והבחין שהוצב קרוואן בשטח שלו, ובוצע יישור של הקרקע תוך כדי עקירתם של כארבעים עצי זית השייכים לו. לשאלת החוקר מי הציב את הקרוואן בשטח השיב המתלונן בהשערה, כי מדובר בילדיו של משה זר מחוות גלעד, אשר לדבריו נוהגים להציק לו.

10. באשר למשה זר יובהר, כי מדובר בדמות מרכזית בחוות גלעד, הנקראת על-שם בנו גלעד ז"ל, אשר נהרג בפיגוע. בערך של חוות גלעד בוויקיפדיה כתוב, כי: "לטענת משפחת זר, בסוף שנות ה-70, משה זר... רכש את הקרקע עליה ממוקמת החווה... שאלת הבעלות על הקרקע אינה מוכרעת ועולה מפעם לפעם בדיונים המשפטיים הסובבים את החווה וחוקיות הבנייה בשטחה ובשטחים הסובבים אותה". מצב דברים זה משתקף בחומר החקירה; ביום 15.3.10 כתב חוקר כי ניסים שאמי, מרכז אפוטרופוס מת"ק שכס/יריחו במנהל האזרחי, מסר לו כי: "הסכסוך על הקרקע בחוות גלעד הנו סכסוך מתמשך לפחות 8 שנים וטרם הוכרע. לדעתו, יועמ"ש איו"ש חייב לחוות את דעתו בסוגיה". כפי שצוין לעיל, מהחומר עולה כי עד היום, טרם ניתנה חוות דעת כנ"ל – לפחות לא חוות דעת המתייחסת לאדמות עליהן טוענים העותרים לבעלות.

11. עותר 2 מסר למשטרה דיסק ובו תמונה של שטח כפרי, עליו מוצב קרוואן ליד כביש עפר מתעקל (העתק התמונה מצורף ומסומן א'). כן מכיל הדיסק קובץ מיום 30.6.09, ובו תדפיס לא-חתום שכותרתו "הצבת קרוון ע"י מתנחלים", המנוסח בגוף ראשון, אשר ייתכן שרשום מפי עותר 2, אם כי שמו אינו מופיע בו. בתדפיס הנ"ל כתוב, כי ביום 19.5.19 הגיע כותב התדפיס לשטח בתיאום עם הצבא וגילה, כי כ-40 עצי זית נעקרו מהשורש "ואין להם זכר ובמקומם היה קרוון של המתנחלים... נכחו שני קצינים מטעם המת"ק הישראלי אחד בשם פארס שהיה נוכח איתי גם בזמן המסיק אוקטובר 2008... אמר לי שזכור לו טוב שהיו כאן עוד עצי זאת ושהקרוון לא היה". בסוף התדפיס הוספו דברים לא ברורים באשר לבעלות על השטח המצוטטים להלן: "אגב החלקה עד היום רשומה על שם האיש מכפר תל. שהלכתי להגיש תלונה לקחתי איתי את אחד מבניו ג'אנס עבדאקאדר עיסא עם מסמכי הבעלות של אביו והגשנו תלונה ביחד".

12. לתמיכה בזכויותיו בשטח הגיש עותר 2 למשטרה מסמכים מקמ"ט מיסים (עליהם מוטבעת האזהרה המוזכרת לעיל, כי הם אינם מהווים ראיה לבעלות), מפת אוויר, וצו ירושה הרשום בערבית. ביום 16.8.09 הגיש פעיל "יש דין" מר עזמי בדיר מפת שטח למשטרה, ואמר לחוקר שעותר 2 מכר את זכויותיו לעותר 1. (יוער כי עיון בחומר, כולל מסמכים שהגישו באי-כוח העותרים בתיקי החקירה, והטענות שהועלו בעתירה, מעלה כי ייתכן שמר בדיר טעה, ובכוונת העותרים ובאי-כוחם לטעון, כי אביו של עותר 3 רכש זכויות באדמה מאביו של עותר 2). החוקר ביקש ממר בדיר להביא את עותר 2 לעדות הבהרה על-מנת ללבן למי מכר את הקרקע ומתי, בצירוף מסמכים; מר בדיר מסר כי עותר 2 יגיע לעדות בשבוע הבא, אולם מאז ועד היום, לא הגיע עותר 2 להשלמת חקירתו.

13. פל"א 264226/09: ביום 8.7.09 התלונן מר אבראהים צלאח (עותר 3), כי הנו תושב כבר פרעתא והבעלים של אדמה הסמוכה לחוות גלעד. לדבריו, כחודשיים לפני הגשת תלונתו הוא הבחין בכך שהוצב קרוואן על אדמתו, וכשבוע לפני הגשת התלונה, הוא ראה שהוצב קרוואן נוסף. תמונה של השטח ובו שני קרוואנים המוקפים בעיגולים, כשליד אחד כתוב "לפני כשבוע" וליד השני כתוב "לפני כחודשיים", מצורף ומסומן ב'.

14. יודגש, כי השוואה בין התמונה הנ"ל (נספח ב') לבין התמונה אשר נמסרה על-ידי עותר 2 למשטרה (נספח א', סעיף 11 לעיל) מעלה לטעמי, כי הקרוואן אשר לטענת עותר 3 הוצב על אדמתו "לפני כחודשיים", ליד כביש עפר מתעקל, נחזה להיות אותו קרוואן אשר לדברי עותר 2 הוצב על אדמתו. מכך עולה לכאורה, כי ייתכן שעותר 2 ועותר 3 טוענים לבעלות על אותו שטח.
15. בתיק פל"א זה אין אינדיקציה לכך, כי הוגשו מסמכים לביסוס זכויותיו בקרקע של עותר 3. עם זאת, עיון בפל"א 183751/09 הנ"ל (שכאמור נפתח בעקבות תלונתו של עותר 1) מעלה, כי במסגרתו הוגשו מסמכים מסוימים, אשר ייתכן שחלקם אינם מתייחסים לזכויותיו של עותר 1, אלא של עותר 3 (ייתכן שמסמכים באשר לשלושת העותרים הוגשו במקובץ על-ידי בא-כוחם, וכולם תויקו בפלא 183751/09 הנ"ל, במקום להפריד אותם ולתייך אותם בתיקים הרלבנטיים). בין מסמכים אלה ישנו תצלום אוויר עליו רשום: "אדמות אברהים מחמוד סלימאן צלאח [ככל הנראה, אביו של עותר 3, ש.א.] אשר נרכשו מידי אלעבד אלקאדר עיסא [ככל הנראה אביו ל עותר 2, ש.א.] בשנת 1952". כן תויקו בתיק מסמכים הרשומים בערבית, הנחזים להיות חוזי מכר מקרקעין ישנים, אשר ייתכן שהוגשו על-מנת לבסס טענה, כי אביו של עותר 3 רכש זכויות באדמה מאביו של עותר 2 (ראה סעיף 12 לעיל).

חקירה משותפת של שלושת התיקים

16. כאמור לעיל, מיד עם פתיחת החקירות פנו חוקרי משטרה לגורמים מוסמכים במנהל האזרחילקבל את חוות דעתם בעניין זכויותיהם של העותרים בקרקע. ביום 27.7.09 מסר הפקח מר רועי אסייג מהמנהל האזרחי לחוקר משטרה, כי משרדו סיים למפות את השטח באזור חוות גלעד, ולשם חיווי דעתם באשר לזכויותיהם של העותרים, על העותרים להגיש מפות שטח עם נקודות סימון. החוקרים ביקשו מהעותרים להגיש מפות כאלו, אולם איש מהם לא עשה כן. פעיל "יש דין" מר עזמי בדיר מסר לחוקר כי לעותרים אין מפות כאלו, מאחר ש- "הדבר דורש מדידה ומודד עולה הרבה כסף".
17. לאורך החקירה, ביקשו החוקרים מהעותרים להגיש לגורמי המקצוע במנהל אזרחי מסמכים שבכוחם להוכיח את בעלותם במקרקעין הנדונים. אין אינדיקציה לכך, כי מי מהם פנה ישירות למנהל האזרחי (לא ניתן לשלול, כי בא-כוחם עו"ד ספרד ביצע פניה כלשהי בשםם, אבל אין תיעוד לכך).
18. ביום 14.7.09 יצאו שוטרים לשטח על-מנת לבדוק את טענות העותרים בעניין הצבת הקרוואנים המצולמים בנספח ב'. בקרוואן המוצב מצפון למאחז (המסומן בתמונה הנ"ל "לפני כחודשיים") נמצא קטין בן 16, יאיר ליברמן מגבעת זאב, ישן. הוא נחקר באזהרה בחשד להסגת גבול פלילית, הכחיש כי ביצע כל עבירה ומסר, כי הוא הגיע לאזור על-מנת לבלות בו בחופשת הקיץ, וכי הוא עובד בשיפוצים בקדומים ובמקביל לומד ביישוב יצהר. לדבריו, הוא

לא הקים את הקרוואן, אלא אדם בשם הראל ביבי המתגורר בו הזמין אותו להצטרף אליו. לשאלת החוקר, אם הוא מודע לכך כי הקרוואן ממוקם על קרקע פלסטינית פרטית בניגוד לחוק הוא השיב: "מאיפה אני אמור לדעת אני לא בודק של מי האדמה. אני אורח שם... אני חשבתי שהאדמה שם של יהודים... אני לא קיצוני ועובד בחופש ולא חשבתי הרבה איפה אני גר". הוא מסר כי במקום ישנם עצי זית, אולם הוא לא ראה איש מעבד את השטח. הוא השיב בחיוב לשאלת החוקר, אם הוא מוכן לעזוב את הקרוואן.

19. השוטרים תיעדו, כי הם ניגשו לקרוואן נוסף הממוקם בצד הדרומי של חוות גלעד (ייתכן שמדובר בקרוואן לגביו רשום במפה "לפני כשבוע", אם כי הדבר לא צוין במפורש על-ידי השוטרים). לא היה איש במקום, אבל נמצאו בקרוואן כלי עבודה "נטושים", אשר נתפסו.

20. למחרת ביום 15.7.09 התלונן משה זר "כנגד אנשי משטרה ואנשי מת"ק וערבים מתלוננים" בשל כך שיום קודם לכן בוצעה "פריצה למבנים" בחוות גלעד ללא צו שיפוטי, במהלכה הוער הקטין יאיר ליברמן משנתו, צולם כשהוא בתחתונים שלו ועוכב לחקירה, וכן נתפסו כלי עבודה ללא כל בסיס לכך. מר זר טען, כי העותרים הגישו תלונות שווא וכי המשטרה פעלה על-פי תלונות אלו מבלי לפנות קודם לכן לגורמים במאחז "ולקבל את כל המידע הדרוש".

21. לאחר שמשה זר סיים להגיש את תלונתו, הוא נחקר באזהרה בחשד לפלישה, עקירת עצי זית והצבת קרוואנים על קרקע פלסטינית. הוא השיב כי מדובר בטענה סתמית, אליה הוא יתייחס רק אם יוצגו בפניו מסמכים לביסוס הטענות, ומעבר לכך סירב להשיב על שאלות.

22. ביום 4.8.09 נחקר באזהרה מר הראל ליבי, צעיר בן 18, בחשד להסגת גבול פלילית וגרימת נזק לרכוש. הוא הודה כי בנה את הקרוואן (בו כאמור התארח בהזמנתו הקטין יאיר ליברמן), וזאת לדבריו לפני שנה. לדבריו, לפני שהקים את המבנה הוא שאל את הוועד של חוות גלעד, ביניהם עו"ד יהודה שמעון ומר איתי זר (בנו של משה זר), אם השטח הוא "שלנו", והם השיבו בחיוב ואישרו לו להקים בו קרוואן. הוא הכחיש כי עקר עצי זית ומסר כי הקרוואן מונח על עמודים, במהלך בנייתו לא שונה התוואי בשטח. לדבריו, בעת שהוא החל את הבניה לא היו במקום עצי זית, פרט לעץ אחד הממוקם באמצע השדה, אשר לא נפגע ועדיין עומד בו. הוא הכחיש שידע שמדובר בקרקע פלסטינית פרטית. תוך כדי החקירה הוא התייעץ עם עו"ד יהודה שמעון ואז מסר, שמדובר בשטח השייך לחוות גלעד או למשה זר. הוצגה בפני התמונה (נספח ב'), והוא אישר כי הוא הקים את הקרוואן הממוקם בצד השמאלי של התמונה (המסומן "לפני כחודשיים"), אולם סירב למסור מי הקים את הקרוואן הממוקם בצד הימני.

23. יוער כי לאחר ביצוען של חקירות אלו, לא נחקר כל אדם נוסף בתיקים הנדונים – לא כעד, ולא כחשוד. מאמצי החקירה רוכזו בניסיון לקבוע את זכויותיהם של העותרים בשטח, באמצעות פניות לגורמים המוסמכים במנהל האזרחי.

24. במקביל, נציגי המאחז לא טמנו את ידם בצלחת, אלא בא-כוחם עו"ד יהודה אריה שמעון פנה למשטרה בדרישה לסגור את התיקים הנדונים ולחקור את העותרים בחשד להגשת תלונות שווא. ביום 24.6.10 נערכה ישיבה עמו במת"ק שכם במהלכה הוא טען, כי לתושבי המאחז יש זכות שימוש בקרקע במבוסס על עיבוד אדמה רבת שנים, אף אם אין להם זכות בעלות. היועץ המשפטי של המנהל האזרחי השיב, כי השימוש אינו חוקי מאחר שמדובר בקרקע פלסטינית. מכתב מיום 6.7.10 מרמ"ד מימוש וחריגה בעניין ישיבה זו צורף כנספח 4 לעתירה.
25. כאמור, מאמצי החקירה התרכזו בניסיון לקבוע את זכויותיהם של העותרים בשטח. לאחר תיאומים שארכו חודשים, ביום 31.12.09 בוצע סיור בשטח בהשתתפות נציגים של יחידת הפיקוח במנהל האזרחי, העותרים, באי-כוחם וכוחות ביטחון. לא נערך דו"ח סיור, והתיעוד היחיד שלו נערך ביום 21.1.10 על-ידי אשר ויזל, ממונה שומרון ביחידת המרכזית לפיקוח במנהל האזרחי, במכתב למשטרה (צורף כנספח 3 לעתירה), בו כנתב כי "בסיור הצביע המתלונן על קרוואן הנמצא בדרומה של החווה של נ.צ. 217250/678142. יש לציין כי הנתון אינו מהווה אישור כל שהוא אודות בעלותו של המתלונן על הקרקע".
26. לאור העדר קביעות של ממש במהלך הסיור הנ"ל, פנה חוקר משטרה לנציגת "יש דין" וביקש כי העותרים יצרו קשר עם קמ"ט מקרקעין נסים שאמי לשם תיאום ביקור בשטח. במכתב מיום 11.3.10 כתב עו"ד ספרד למשטרה, כי נציגת משרדו יצרה קשר עם נסים שאמי, אשר אמר לה כי יש צורך בסיור נוסף בהשתתפותו, וביקש כי היא תתאם זאת מול המשטרה והצבא – דרישה אשר בעיני עו"ד ספרד לא הייתה סבירה. כן הסתייג עו"ד ספרד מדרישת המנהל האזרחי, כי לשם קביעת זכויותיהם של העותרים בשטח, "עליהם להעביר לידי מפות מדידה שנערכו ע"י מודד מוסמך – אשר יופקו על חשבונם (?)". הוא טען, כי נסחי מס רכוש מהווים ראיה לכך שהעותרים הנם הבעלים של השטחים הנדונים, וכי אם אדם כלשהו מסתייג מכך, "נטל ההוכחה רובץ עליו ואין לדרוש מהם להנפיק מפות בעלות אלפי שקלים כדי להוכיח את הבעלות".
27. ביום 14.3.10 כתב ע" קצין אח"מ שומרון, עו"ד גיל דשא, רפ"ק, לעו"ד ספרד, כי ללא קבלת חוות דעת מהגורמים המוסמכים במנהל האזרחי בעניין הבעלות על השטח, לא ניתן להתקדם בחקירה. עו"ד דשא ציין, כי הדרישה לקבל מפות מדידה אינה בתחום מומחיותו, והציע שעו"ד ספרד יעמוד בקשר עם יועמ"ש איו"ש וראש המנהל האזרחי.
28. במכתב מיום 10.5.10 לממ"ד מקרקעין, קבל עו"ד ספרד על "גרירת הרגליים" והציע את עזרתו בקידום העניין. אף רפ"ק דשא פנה למנהל האזרחי, והעביר להם את חומר החקירה.
29. ביום 6.7.10 כתב רמ"ש מימוש וחריגה לרפ"ק דשא, כי לא הגיע כל גורם מטעם העותרים על-מנת להגיש מסמכי בעלות כלשהם, "ובכלל זה מפות הכוללות סימון המקרקעין עליהם טוענים לבעלות". הוא הדגיש כי מסמכים אלה דרושים לשם בדיקת טענותיהם לבעלות בשטח, וכי עמדה זו מתואמת מול מדור מקרקעין ביועמ"ש איו"ש.

30. בעקבות זאת, ביום 15.7.10 כתב רפ"ק דשא לעו"ד ספרד, כי לאור זאת שמרשו לא הגישו למנהל האזרחי את המסמכים הדרושים, ובהתחשב בטענותיו של עו"ד שמעון כי למרשו זכויות בשטח, "איני רואה צורך בהשאת התיקים הפליליים פתוחים, וממליץ כי תפעל לטפל בו המישור המשפטי האזרחי והליכים מנהליים מול המנהל האזרחי ויועמ"ש איו"ש. במידה ובעתיד יעלה צורך בהמשך חקירה ולהעמיד לדיון, התיקים ייפתחו מחדש". עם זאת, ככל הנראה נמנע רפ"ק דשא מלתת החלטה פורמאלית על סגירת התיקים, אשר נשארו פתוחים משך מספר שנים נוספות.
31. מהחומר עולה, כי בוצעו מאמצים על-ידי הגורמים המוסמכים לבחון את טענותיהם של העותרים. בין היתר, ביום 25.7.10 כתב ק' ייעוץ מדור מקרקעין בשם יועמ"ש איו"ש מכתב לגורמים שונים במנהל (רת"ח תשתית, רמת"ק אפרים, קמ"ט אפו', קמ"ט רישום מקרקעין ומנהל יחידת הפיקוח) בבקשה לבחון את המסמכים שהגישו העותרים ולבצע בירורים שונים, כולל בין היתר קבלת ההיסטוריה הגיזרתית של השטח ובירור השאלות, אם נפתחו הליכי רישום ראשוניים ביחס לשטחים, ואם מדובר באדמות מדינה.
32. במצב זה, נשארו התיקים פתוחים. ביום 11.4.13, ביזמת המשטרה, התקיימה ישיבה בעניין זה אצל יועמ"ש איו"ש, ובעקבות זאת ביום 11.4.13 כתבה קצינת ייעוץ מדור מקרקעין, כי בכוונתה לבדוק את ההשלמות שהתקבלו על-מנת לקבוע אם התיק בשל למתן חוות דעת. ואולם, לא התקבלה כל חוות דעת או התייחסות נוספת מטעמה.
33. בנסיבות אלו, ביום 4.12.13 נסגרו התיקים הנדונים מחוסר ראיות. כנגד החלטות אלו הגיש עו"ד ספרד ערר קודם (לא הערר הנדון בעתירה) ביום 9.1.14. משום מה החליט רפ"ק דשא על פתיחת התיקים מחדש. נעשו ניסיונות להזמין את העותרים לעדויות משלימות, אולם החוקרים לא הצליחו ליצור אתם קשר (עולה לכאורה כי לא נעשה ניסיון להזמין באמצעות עו"ד ספרד). כן ביצעה המשטרה פניות נוספות למנהל האזרחי.
34. ביום 17.7.14 כתב החוקר רס"מ אלון דקל, כי הממונה על הרכוש הממשלתי והנטוש מסר לו, "כי כיום מתנהל הליך ע"י המדינה לרישום האדמות באזור כאדמות מדינה וישנן התנגדויות של פלסטינאים וכן משה זר הטוענים לבעלות על אותן קרקעות והציע שנקיים ישיבה וע"פ המפות שברשותו ניתן לבדוק האם מדובר באותם שטחים שהמדינה מבקשת לבצע רישומן". אין תיעוד לקיומה של ישיבה בעניין.
35. ביום 3.1.17 כתב נסים שאמי, מרכז אפו' מת"ק שכס/יריחו למשטרה, כי "יש להפנות את המתלוננים למנהל האזרחי לבצע סיור בשטח". במצב זה, בו למעשה העניין לא התקדם משך שבע השנים שחלפו מאז הסיור הקודם; בהעדר פניות לגורמים המוסמכים מטעם העותרים, ולאור דיווח שקיבלה המשטרה מיחידת האפוטרופוס, כי מדובר בקרקע לא מוסדרת; ביום 21.1.17 החליטה המשטרה על סגירת התיקים, הפעם בעילת "אין עבירה פלילית". כנגד

החלטה זו הוגש הערר הנדון. תגובתו של רפ"ק דשא לערר, ובו סיכום התיקים ועמדתו בעניין, מצורפת כנספח ג'.

ת.כ. 534678/13

36. יצוין, כי אף תיק זה בוער עם החזרתו למשטרה לאחר מתן ההחלטה בערר. קיבלתי מהמשטרה שחזור החומר, ובדיקות שערכתי העלו לכאורה, שהחומר רלבנטי מצוי בידני.
37. ביום 4.12.13 התלונן מר עאדל מחמד אלברי (עותר 4), כי הנו תושב כפר אמאתין ובעלים של קרקע הסמוכה לחוות גלעד. לדבריו, כ-15 יום לפני הגשת התלונה, בעת שהוא עיבד את הקרקע הנ"ל, נכנס טרקטור לשטח הפרטי שלו והחל ליישר את האדמה. אחד העובדים אמר לו, כי מטרת העובדות היא להקים גדר בשטח.
38. לביסוס זכויותיו הגיש עותר 4 למשטרה מסמך מס רכוש מקמ"ט רישום מקרקעין, ועליו האזרה הסטנדרטית כי הוא אינו מהוו ראייה לבעלות, ומסמכים מהרש"פ הכתובים בערבית. רכז נפת טול-כרם וקלקיליה באפוטרופוס איציק חודדה, בדק את המסמכים וכתב למשטרה, כי נסח מס הרכוש מתעד רישום פיסקלי בחלקה מסוימת על-שם שני אחים, וכי צו הירושה מעיד כי עותר 4 הוא אחד מיורשיו של אחד האחים. הוא הוסיף, כי קיים סכסוך מקרקעין בעניין השטח הנדון בין כפר גית לכפר אימתין. בשיחה עם חוקר משטרה הוא ציין, כי לא ידוע לו דבר על עבודות עפר בשטח, וכי: "שטחים הקשורים לחוות גלעד ככל הנראה יקבלו אישורים בזמן הקרוב ע"י המדינה".
39. חוקר משטרה פנה מספר פעמים לק' תשתיות במנהל האזרחי על-מנת לתאם סיור בשטח, אולם לא קיבל מענה. ביום 18.8.16 הוחלט על סגירת התיק בעילת "אין עבירה פלילית", וכנגד החלטה זו הוגש הערר הנדון. יוער, כי בתגובתו של רפ"ק דשא (נספח ג') יש התייחסות גם לתיק זה.

עמדת המשטרה וחוות דעתי

40. מצ"ב כנספחים ד' ו-ה' סיכומי ראיות שערך פקד מוטי בניטה מתביעות ש"י באשר לתיקי פל"א 187813/09 ו- 18375/09, בהם הוא הביע את עמדתו, כי נוכח הקשיים הראייתיים בתיקים אין ראיות להגשת כתב אישום, ואין מקום לביצוע השלמות חקירה. בין היתר התייחס פקד בניטה להשלכות המשפטיות של העובדה כי מדובר בקרקע לא מוסדרת, תחום שבמומחיותו.
41. אחווה להלן בקצרה את דעתי, לפיה על בסיס החומר כמפורט לעיל, דין העתירה להידחות.

רח' צלאח א-דין 29, ת.ד. 49029 ירושלים 9149001;

טל' 073-3927555; פקס: 02-6467043; דוא"ל: appeals-dep@justice.gov.il

לפרטים ומידע: אתר האינטרנט של מחלקת עררים באתר משרד המשפטים בכתובת Index.Justice.Gov.il

42. לטעמי, מהחומר עולה כי אין חשד להתנהגות אלימה כלפי גוף או רכוש (פרט לטענתו של עותר 1, שנעקרו 40 עצי זית שלו – טענה חמורה, אבל לגביה אין מוביל חקירתו). המעשים הנטענים, דהיינו הקמת קרוואנים, עבודות עפר וכד', בוצעו לכאורה במטרה להרחיב את המאחז חוות גלעד, ולא במטרה להקניט או להפחיד את בעלי/מחזיקי הנכסים, או לעבור עבירה. על כן, ספק בעיניי אם הונחה תשתית לביסוס חשד לכך, כי המעשים הנטענים עולים כדי עבירה של הסגת גבול פלילית.

43. אף אם ננקוט בגישה מרחיבה, לפיה במציאות הנפיצה ביהודה ושומרון, פלישה לשטח של הזולת על-ידי "הצד השני" מהווה כשלעצמה הקנטה, ועל כן יכולה לעלות כדי עבירה; אין היתכנות של ממש, כי חקירה תניב ראיות מספיקות להוכחת מודעות, מטעם מי מהמעורבים במעשים הנדונים, לכך שמדובר בקרקע פלסטינית פרטית. יוזכר כי מדובר בקרקע לא מוסדרת, לגביה אף המנהל האזרחי לא הצליח לקבוע בעלות, ועל כן מה נבקש מאדם פרטי, אשר ודאי יטען כי נאמר לו על-ידי הגורמים המוסמכים בחוות גלעד, כי מדובר בקרקע "שלנו" המיועדת לבניה?

44. בהקשר זה ברצוני להדגיש, כי החשודים האמתיים בפרשה זו אינם הקטין יאיר ליברמן או הצעיר בן ה-18 הראל ליבי, אלא הנפשות הפועלות בהנהלתה של חוות גלעד. הניסיון שלי מתיקים אחרים מלמד, כי במקרים מסוג זה קשה מאוד לנהל חקירה אפקטיבית, הנועדת לגלות מי נתן הוראה או אישור לבניה מסוימת, ומה הייתה המודעות של נתן ההוראה/האישור למצב הזכויות בשטח. חלק גדול מההחלטות והפעולות אינן מתועדות בכתב. נושאי המשרה בחלק מהיישובים הנדונים מתחלפים בקצב מסחרר, או שדואגים להיות ממודרים, כך שקשה להוכיח מי נשא אחריות בזמן הרלבנטי, ומה נמסר לו על-ידי קודמיו בתפקיד או חבריו. חשודים מסוימים שומרים על זכות השתיקה, ואחרים טוענים שהם היו שמחים להעיד, אבל מדובר בהחלטה שניתנה לפני שנים, והם לא זוכרים דבר; או שזכור להם שנאמר להם כי מדובר בקרקע המותרת לבניה, אבל לא זכור להם מי אמר זאת.

45. לאור האמור לעיל, ובהתחשב באופיים הלא-אלים של המעשים הנטענים, הנני סבורה שאין הצדקה להטיל על הרשויות את המטלה של קביעת זכויותיהם בשטח של העותרים. מדובר לכאורה במטלה קשה ומסובכת, בין היתר בהתחשב בהעדר מסמכים דרושים, העדר הסדרה של השטח, והטענות של משפחת זר כי רכשו קרקעות באזור.

46. ברצוני להבהיר כי החלטתי על דחיית הערר, והמלצתי להתנגד לעתירה, נובעות ממכלול השיקולים. לו מדובר היה בפעילות אלימה, ייתכן שהייתה סבורה שעל הרשויות לקחת על עצמן את המשימה של קביעת הזכויות בשטח, אף ללא שיתוף פעולה והשקעה ראויה מטעם העותרים. ואולם אין זה המצב, אלא מדובר בפעילות לא אלימה, אשר כאמור ספק אם היא עולה כדי עבירה פלילית, וממילא תהיה קשה מאוד לחקירה.

44. נוכח כל האמור אני ממליצה להתנגד לביצוע השלמת חקירה ולטעון שדין העתירה להידחות.

שרון אדרי
ממונה במחלקת עררים
בפרקליטות המדינה